

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Anny Goleń-Szczeciak

**pt. „Jazda konna w kształtowaniu zdolności koordynacyjnych studentów-
podchorążych Akademii Wojsk Lądowych we Wrocławiu”**

napisanej w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu
na Wydziale Wychowania Fizycznego
pod kierunkiem promotora dr. hab. Jacka Stodółki
oraz promotora pomocniczego dr. Jacka Grobelnego

1. Zgodność tematyki pracy z naukami o kulturze fizycznej.

Treść pracy mieści się (*w starej nomenklaturze*) w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej lub (*wg nowej nomenklatury*) w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, z akcentem na dyscyplinę naukową – nauki o kulturze fizycznej.

2. Zgodność tytułu z treścią rozprawy doktorskiej

Próbując zidentyfikować problem zawarty w tytule wyodrębniono trzy jego części – jazdę konną, zdolności koordynacyjne i studentów Akademii Wojsk Lądowych. Wszystkie te elementy doktorskiej analizy tworzą oryginalną platformę zagadnień związanych (mniej lub bardziej) z wychowaniem fizycznym. Zdolności koordynacyjne są obecne w każdym działaniu związanym z kulturą fizyczną; problematyka jazdy konnej i przygotowania podchorążych zostanie opisana poniżej.

3. Wprowadzenie

Praca jest ciekawa, oryginalna i inspirująca. Jazda konna różni się od jeździectwa tak, jak jazda na rowerze od kolarstwa czy jogging od biegów wytrzymałościowych. Dlatego też

praca dotyczy tej łagodniejszej formy kultury fizycznej (wychowania fizycznego) - w przeciwieństwie do sportu.

Ujęcie „zdolności kondycyjnych” w temacie dysertacji jest nieco na wyrost. Uwzględnia ona tylko jeden z tych zdolności – równowagi statycznej i częściowo dynamicznej. Dodatkowo zastosowano 8 typowych dla wojskowych testów sprawności kondycyjnej (ćwiczenia siłowe, szybkościowe i wytrzymałościowe). Jak pisze doktorantka „podstawowym elementem jazdy konnej jest zachowanie równowagi ciała”, a więc (ufając temu stwierdzeniu) analiza równowagi ciała w kontekście jazdy konnej jest sensowna.

4. Ocena formalna pracy

Cel pracy podąża w tym kierunku, badając związki między treningiem (amatorskim) jeździeckim a równowagą ciała. Hipoteza jest jednoznacznie pozytywna a odpowiedzi na pytania (nieco schematyczne) mają potwierdzić te przypuszczenia. W kontekście celu pracy i pytań badawczych ciekawym i oryginalnym wydaje się końcowy rozdział. Połączenie podsumowania i wnioski jest dość rozrywkowe. Odpowiadając na pytania badawcze (s. 41-43) autorka tekstu zawiera dużą ilość danych liczbowych, co jest charakterystyczne raczej dla rozdziału „Wyniki”.

Wyniki przedstawiono głównie za pomocą wykresów z krótkimi komentarzami. Obszernie zaprezentowano materiał dodatkowy zawarty w formie załączników. Załączniki przedstawiają m.in. tematykę zajęć z wychowania fizycznego na studiach wojskowych. Materiały dowodzą, że zajęcia są przemyślane, wszechstronne i dopasowane do poziomu (grupy: zaawansowana i niezaawansowana).

5. Ocena koncepcji metodologicznej

Na część metodologiczną wchodzi m.in. cele i pytania badawcze, materiał i metody. Jak wcześniej stwierdzono cztery pytania są utrzymane w podobnej narracji i dotyczą wartości przyjętych parametrów i ich wzajemnych relacji w okresie przed i po eksperymencie.

Odpowiedzi na te pytania zawarto w formie wstępnych wniosków, znacznie rozbudowanych. Odpowiedzi na pytania oraz wnioski zawierają wiele, szczegółowych danych liczbowych, stosownych dla rozdziału „Wyniki”.

Podstawą problemu zawartego w pracy była specyficzna aktywność fizyczna – jazda konna. Autorka przedstawiła dokładnie tematykę zajęć, która była realizowana w ramach przedmiotu „wychowanie fizyczne” w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych we

Wrocławiu (Aneks, ss. 62-86). Większość tych danych znacznie przekracza ramy pracy – jazda konna ujęta jest jedynie w formie dziesięciu dwugodzinnych ćwiczeń (s. 82-83).

W rozdziale 3.1. („Grupa badanych”) ustalono obszerny zakres badań – 30 tygodni po 2 godziny. Coś tu się nie zgadza – proszę o wyjaśnienie w czasie obrony.

Materiał w pełni reprezentatywny, metody analizy równowagi ciała sprawdzone wcześniej w znaczących publikacjach.

Testy sprawności fizycznej nawiązywały do zbioru prób motorycznych wymaganych w uczelniach wojskowych. W analizie statystycznej pomogła doktorantce Pracownia Analiz Statystycznych Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, co z pewnością gwarantowało prawidłowość wyboru metod i realizację obliczeń.

6. Wyniki

Podrozdział 4.1. powinien być umieszczony w rozdziale „Materiał”. Przedstawienie wyników autorka rozpoczęła (podrozdział 4.2.) od testów ogólnej sprawności fizycznej, które w kontekście tematyki pracy są tylko uzupełniające. Wyniki są jednoznacznie pozytywne (w zakresie prób wytrzymałościowych i siłowych) natomiast bez zmian w obszarze prób szybkościowych. Statystyka nie kłamie, jednakże proszę mi wyjaśnić, jak ćwiczenia jeździeckie (jazda konna) mogą wpłynąć na poprawę wyniku w biegu na 1000 m? I pytanie czysto akademickie – dlaczego aktywność fizyczna studentów (bez względu na jej rodzaj i wielkość obciążeń) nie wpływa na poprawę wyników w testów szybkościowych?

Wyniki analizy badań stabilograficznych przedstawiono w sposób właściwy i dla czytelnia przejrzysty – w postaci wykresów i tabel. Ogarnięcie tematu w sposób jednoznaczny jest niemożliwe – wyrywkowa analiza jest dla recenzenta nieco ryzykowna.

W tej części pracy brak mi jednoznacznego wyznaczenia parametru głównego (może „długość przebytej drogi”?), co w kontekście wartości aplikacyjnych byłoby wskazane.

Wyniki w grupie kobiet są mniej jednoznaczne; jakie mogą być tego przyczyny – płeć czy może niewielka liczba badanych? Na powyższe pytania oczekuję odpowiedzi w czasie obrony.

7. Dyskusja

Konfrontacja własnych wyników badań z dotychczasowym dorobkiem naukowych to jednocześnie sprawdzenie umiejętności swobodnego poruszania się autorki pracy w tematyce zawartej w tytule. W przypadku tytułu przedstawionej do recenzji pracy, zakres

piśmiennictwa funkcjonującego na linii jazda konna – utrzymanie równowagi jest ograniczony.

W próbach odniesienia wyników testów sprawnościowych do standardowych testów szybkościowych autorka skorzystała z dość dziwnego zestawu piśmiennictwa. Zestawienie to obejmuje głównie antropomotoryków, w niespotykanych proporcjach (np. klasyka – Osiński i Przewęda + dość przypadkowe prace Fostiak i wsp. i Dencikowska i wsp. czy Klimczyk). Próby poszukiwania wzorców analizy wyników testów typu bieg na 1000 m, skok w dal z miejsca czy dynamometryczna siła dłoni może mieć nieograniczone wymiary, bez względu na grupę badawczą. Mam kolejne pytanie – jakie były motywy doboru piśmiennictwa do tej części dyskusji – data wydania, nazwisko autora czy może rodzaj czasopisma?

Badania równowagi w kontekście jazdy konnej były dotychczas ograniczone, dlatego odnośniki do piśmiennictwa były z konieczności niewielkie.

Autora recenzji ciekawi problem różnic odchyień w prawą i lewą stronę (ryc. 15 i 16). Doktorantka pisze: „W dostępnej literaturze nie odnaleziono danych Wobec powyższego porównanie wyników nie było możliwe” (s. 37). Może autorka pracy ma na ten temat (lewo czy prawostronność) swoją koncepcję.

Końcowa dygresja recenzenta dotycząca także własnych badań – stosunek testów statycznych do dynamicznych w sporcie. Czy jazda konna to aktywność bardziej statyczna czy dynamiczna?

8. Wnioski

O nietypowej konstrukcji pracy wspomniano już wcześniej. Rozdział 6 to „trzy w jednym”. W pięciu wnioskach, pierwszy wydaje się trochę na wyrost – co to znaczy „pokładane w nich założenia”? Drugi wniosek jest nieprecyzyjny, gdyż zajęcia nie były przeprowadzone w różnych okrasach czasu. Wnioski 3-4 skracają do minimum wyniki badań dodając do nich własny komentarz.

We wniosku numer 5 pojawia się znowu „odpowiednia liczba godzin”. Proszę wyjaśnić o co chodzi, bo może recenzent przeoczył fragment testu.

9. Piśmiennictwo wykorzystane w pracy

Bardzo trudno zebrać piśmiennictwo do pracy, której tematyka nie jest powszechna w analizach związanych z kulturą fizyczną. Rzadko spotyka się tak zróżnicowane źródła,

zarówno od strony formalnej (od „Dziennika Ustaw” poprzez artykuły o różnym zabarwieniu metodyczno-naukowym) jak i tematycznej (książki z zakresu metodologii i jazdy konnej)

O dobrym przygotowaniu metodologicznym świadczy spora liczba pozycji dotyczących poszukiwań właściwej oceny równowagi, z uwzględnieniem różnych grup społecznych. Ta sama uwaga dotyczy wyboru metod statystycznych.

Zakres problematyki sportowej prezentowany w piśmiennictwie (nr „7” Rozdziału jest zbyteczny) jest imponujący i nieco ryzykowny. Tytuł „Miejsce człowieka w świecie istot żyjących i jego pochodzenie” w monografii „Anatomia człowieka” to łącznik kultury fizycznej ze światem ogólnoludzkim. Podobną ideę przedstawia praca Haile-Selassie z 2001 r.. Autorka ceni polskich autorów, szczególnie w publikacjach zwartych (Drabik 1992, Osiński 2000, Szopa i wsp. 2000, Starosta 2003, Bartkowiak 2008, Raczek 2010). To nadmierne posiłkowanie się publikacjami zwartymi nie zawsze jest mile widziane w pracach promocyjnych. Pogląd ten poddaję do dyskusji w czasie obrony. Zakres tematyczny, uwzględniając tylko rodzaje aktywności ruchowej, pozycji piśmiennictwa jest znaczny – od sportów walki, poprzez biegi lekkoatletyczne, pływanie i gimnastykę do gier drużynowych i sportów zimowych.

Oczywiście większość prac ma związek ze zdolnościami koordynacyjnymi a właściwie z częścią dotyczącą równowagi statycznej. Mam nadzieję, że po obronie i dalszych publikacjach zostanie utworzona nowa baza danych – prace z równowagi ciała osób uczęszczających na zajęcia jazdy konnej.

10. Uwagi końcowe

Praca doktorska mgr. Anny Goleń-Szczeciak to publikacja mądra, naukowo uzasadniona i praktycznie przydatna.

Formalna i merytoryczna ocena dysertacji pozwala na wyrażenie pozytywnej opinii o pracy doktorskiej i kwalifikuje Panią mgr Annę Goleń-Szczeciak do dalszego postępowania w sprawie nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej.

Prof. dr hab. Janusz Ostrowski